

Předsednická zpráva 2007

Konference Církve bratrské, Brno 10.-12.5.2007

Letošní Konference Církve bratrské se koná v době, která signalizuje napětí na domácí politické scéně, obrovské tlaky v globální situaci politické, hospodářské, environmentální, kulturní a náboženské. Na světě se dnes nachází mnoho ohnisek nepokojů, které hrozí dalšími násilnými konflikty a jsou připomínány prostřednictvím nejrůznějších protestů, demonstrací, migrace a terorismem. Na druhé straně si obyvatelé našeho státu ve velké většině nemohou stěžovat. Žijeme pod bezpečnostním deštníkem NATO. Evropská unie nám sice v něčem komplikuje situaci, ale zároveň pomáhá čistit naši legislativu a rozšiřuje prostor našeho vývozu a uplatnění. Nezaměstnanost klesla, hypotéky jsou dostupnější a mnozí si mohou dovolit to, co nikdy předtím nemohli. Zábavní průmysl roste a konzumní společnost kvete. Jen občasné katastrofy, havárie, zákeřné nemoci a rozpady rodin jsou plíživým připomenutím utrpení, které dopadá v některých částech světa v masovém měřítku. Lidské utrpení, strach z přítomnosti i budoucnosti jsou signály upozorňující, že člověk žije blízko výbušných náloží, jejichž doutnák již hoří a ve světě, kde působí síly zla a zmaru.

Pro podtržení několika tezí o duchovním stavu Církve bratrské jsem si vypůjčil názvy knih, které vyšly v křesťanském nakladatelství Návrat domů. Toto nakladatelství loni oslavilo 15 let své práce a zároveň miliontý výtisk svých knih. Vydané knihy velmi přispívají k výchově, informovanosti a kultivaci našeho jazykového prostoru.

1. Proč jsme vůbec tady? ¹

Výborná kniha Ricka Warrena je zaměřena na budování osobního duchovního života. Co znamená ale otázka po smyslu existence pro církev dnešní doby? Proč jsme vůbec tady? Tyto otázky prohovořujeme na kazatelských pastorálních konferencích, při seniorátních setkáních a také v Radě Církve bratrské? Proč jsme vůbec tady? Jaký je náš úkol? V čem spočívá naše identita? Nedávná česko-slovenská kazatelská pastorálka se pokusila přehlédnout „rodinné stříbro“ Církve bratrské. K důležitým hodnotám a tím k identitě naší církve byly zařazeny následující okruhy:

- § Znovuzrození a pokání
- § Písmo jako jediné pravidlo života a víry
- § Posvěcení a kázeň
- § Duchovní zkušenost – osobní svědectví
- § Osobní zbožnost – oboustranný vztah s Bohem
- § Služba církve uvnitř i směrem ven
- § Společenství a diakonie
- § Evangelizace – Kristovo evangelium jako jediná naděje pro svět
- § Kázání Božího slova jako informace i formace

¹ WARREN, R.: *Proč jsme vůbec tady?: Čtyřicetidenní zastavení nad smyslem života*. Návrat domů, Praha 2005

- § Práce s mladou generací – radikálnost v duchovním životě
- § Duchovní zpěv – vertikální a horizontální dimenze
- § Modlitebny – sborové domy ve službě budování vztahů

Jednotlivé okruhy byly podrobněji probrány a neozvaly se žádné námitky, že by něco z toho k základním hodnotám nepatřilo. Diskuse probíhala pouze nad formulacemi a konkrétními důrazy. Církev bratrská má v našem regionu své místo. Její biblické a duchovní akcenty jsou stále nosné a dovedou oslovit křesťany i nevěřící. Probuzenecké dědictví bylo reflektováno a přetaveno v kontaktu s moderním evangelikálním hnutím. Církev bratrská dosud vidí svoji identitu v domácí (bratrské) reformaci i v reformaci světové a také v nejrůznějších duchovních proudech pietismu i dalších duchovních probuzení. Odtud plyne neustálý zápas o otevřenost pro působení Božího slova v moci Ducha svatého, který můžeme sledovat i dnes. Díky Bohu se stále objevují Ti, kteří věrně usilují o očistění a duchovní obnovu svého života, rodiny i svého sboru. Je radostí potkávat v Církvi bratrské lidi všech generací žijící intenzivním duchovním životem, který vyvěrá z hlubokého setkání s Bohem v Ježíši Kristu a z přijímaného zmocnění Duchem svatým. Tak jako vše na tomto světě i touha po duchovní vroucnosti má samozřejmě svá nebezpečí. To, co neprožije lhostejný a duchovně vlašný křesťan, se někdy stává těm nejhroznivějším. Běda, když vyrostou duchovní pýcha a zamezí zdravé reflexi života víry pod Božím slovem a v rozhovoru s dalšími bratry a sestrami. I celá skupina křesťanů bývá ohrožena jednobarevností a uniformitou. S tím souvisí různé úlety a také příslovečná protestantská štěpivost a odstředivost. Bývalí členové Církve bratrské dnes žijí a pracují snad ve všech denominacích. Jiní setrvávají ve svých sborech, ale vytvářejí tam enklávy nespokojenosti a odmítání. Příčinou odcizení a sporů často bývá nedostatek vzájemného rozhovoru, nerefluktování kulturní odlišnosti, lpění na určitých formách a podceňování základu jednoty Božího lidu („...*usilovně hleďte zachovat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje*“ - Ef 4,3). Domnívám se, že v těchto sporech jde o určité přehlížení jednoty v Kristu, kdy věci nepodstatné se stávají podstatnými a působí rozkol.

Církev bratrská je při své pestrosti a konzervativnosti v učení schopna být určitým mostem mezi církvemi české ekumeny. V důzazech na práci Ducha svatého máme blízko k církvím charismatickým, ve věcech etických a spiritualitě se v něčem shodujeme s církví katolickou a v důzazu na eklesiologii a reformační dědictví máme blízko k evangelictví. Není náhodou, že Církev bratrská má rozvinutou ekumenickou spolupráci. V lednu 2007 byla na půdě Církve bratrské osmi církvemi podepsána Charta Oecumenica, která vyjadřuje snahy po spolupráci a sblížení. Zmíněný dokument prošel diskusí ve společenství evropských církví (včetně církve římskokatolické) a v české ekumeně na počátku roku 2007 vypůsobil poměrně závažné rozhovory. Ukázalo se, že někteří pochopili Chartu jako právní dokument a nikoli jako dokument deklarativní.

Jsem přesvědčen o tom, že typ denominace, kterou je Církev bratrská, neztratil nic z důvodů své existence. Kromě svého poslání ve společnosti zůstává výzvou české ekumeně stálými důzazy na osobní setkání s Kristem, autoritu Písma svatého, eklesiologii s vyznavačským členstvím a otevřenost k ekumenické spolupráci s nositeli různých křesťanských tradic.

Církev bratrská dál musí rozvíjet své misijní poslání, včetně důrazu na evangelizaci a zakládání nových sborů. V době, kdy se média pasou na politických i mravních skandálech pracovníků církví, je třeba znovu a znovu usilovat o život v pokání a stále duchovní obnově. Etický rozměr života církve patří k našemu zvěstování a k naší službě. Bez etické odlišnosti od společnosti ztrácíme vlastnosti soli a ukryváme Kristovo světlo pod nádobu.

2. *Draci s dobrými úmysly*²

Název další knihy naznačuje problém, který často provází také Církev bratrskou na její pozemské cestě. V každém sboru se vyskytují nějací „draci“ – lidé, kteří dovedou druhým znepríjemňovat život svou arogancí, nadměrnou kritičností, snahou o manipulaci a deptání druhých. Není náhodou, že někdy dochází ke kolapsům a rezignacím pracovníků, pokud se „drakům“ ponechá volný prostor. Je to přesně tak jak autor knihy naznačuje ve svém věnování: „Tuto knihu věnuji všem, které popálil plamen z dračí tlamy, a přitom je nespálil na popel ani je nezatvrdil tak, že by přestali cítit – všem těm, kteří si tváří v tvář nehoráznostem uhájí lidství a Boží povolání.“³ Knížka otvírá vážnou otázku: Co dělat s problémovými lidmi? Vždyť jde často o upřímně věřící bratry a sestry, kteří to velmi dobře myslí, ale nechávají za sebou bolestná zranění a mokvajících rány. Často jde o loajální členy sboru, kteří jsou přesvědčeni, že svatě slouží Bohu, ale ve skutečnosti rozdávají tvrdé rány a zůstává po nich spáleniště v mezilidských vztazích doma i ve sboru.

Zde není řeč o dobré a vždy potřebné konstruktivní kritice. Vzpomeňte ale na některá členská shromáždění! Kolik tam zaznělo neuvážených, netaktních a někdy i zlých slov? A to vše ve snaze o očistění a podepření Božího díla. Proto náš nedávný host – kazatel Stuart Briscoe hovoří o tom, jaké je nutné vybavení kazatele. Měl by mít: „*mysl učence, srdce dítěte a hroší kůži.*“⁴ Není lehké si vybojovat odpuštění, sílu ke konfrontaci a moudrost pro vymezení takového útočícího a síru dštícího „draka“ do určitého prostoru. Na druhé straně každý služebník Pána Ježíše roste nesením nespravedlivé kritiky a břemen odsouzení a křivdy. Velmi často se ukazuje, že takový „drak“ je ve skutečnosti člověk, který se šíří nedosaženými cíli svého života, neřešenými problémy či vnitřní nejistotou a pochybnostmi.

Shelley správně konstatuje, že např. atmosféra schůzí staršovstva je výborným měřítkem zdraví sborového společenství. Schůze staršovstva přece má být služba – společná práce – a nikoli utrpení. Modlí se členové staršovstva jeden za druhého? Udělají si čas na seznámení se s břemeny, starostmi a radostmi druhých? Dovedou se starší vzájemně povzbuzovat a přát si úspěšnou službu a Boží požehnání? Díky Bohu jsou v mnoha našich sborech staršovstva, kam je radost přijít a kde je úžasný duch jednoty, spolupráce a společné služby. Jak s tím kontrastuje těžká a jedovatá atmosféra nevyřešených vztahů a základních pozic na jiných místech. Zkusme se zaměřit na ohledání společných základů víry, formulujme si své poslání a hledejme k sobě cesty před Boží tváří tam, kde ještě spolupráce není. Nakonec i vlastní pokoření je

² SHELLEY, M.: *Draci s dobrými úmysly*. Návrat domů, Praha 2007

³ Ibid, s. 3

⁴ Ibid, s. 25

člověku k dobru: „Byl jsem pokořen a bylo mi to k dobru, naučil jsem se tvým nařízením.“ (Ž 119,71).

3. Emocionálně zdravá církev ⁵

Autoři si kladou otázku, kterou si mnoho let kladu i já. Jak je možné, že i tam, kde je pevná osobní víra v Krista, prožití moci Ducha svatého a také dobrý biblický základ učení, je možné vidět tolik lidských problémů? Objevují se narušená manželství, rozbité rodiny, tyranizující otcové, slabošské matky, pyšné a arogantní děti či těžko snesitelní spolupracovníci. Autoři vidí problém v nevyvážené spiritualitě. „Je smutnou skutečností, že mnoho lidí v našich sborech ustrnulo na takovém stupni duchovní nevyzrálosti, na který se současné modely uřednictví vůbec nezaměřují.“ ⁶ Ano, zaměřujeme se na výklad, sytíme hlavu, podtrhujeme teologii slova, ale opomíjíme emocionální stránku lidské osobnosti. Omluvou není ani to, že existují církve, které dávají přehnaný důraz na emoce a rozum považují za nadbytečné zařízení lidské bytosti. Kolikrát se v církevních dějinách stalo, že studená a přísně vybalancovaná ortodoxie nechala lidi prázdné a zmatené.

V poslední době i v Církvi bratrské sílí touha po duchovních cvičeních, víkendech duchovní obnovy i aplikování vyznávání hříchů a zpovědi. Ukazuje se, že Boží slovo samozřejmě prochází myslí, ale aplikováno musí být i v oblasti emocionální. Bůh stvořil člověka nejenom s tělem a duchovní stránkou. Je zde i rozměr duševní. Lidská emocionalita není od zlého, ale je součástí stvořené lidské bytosti. Není těžké zjistit, že naše tradiční protestantská bohoslužba je příliš zaměřená na duchovní pravdy, které převážně sytí rozum. Přesto se ještě dnes někteří v Církvi bratrské diví, proč mnozí lidé v našich sborech hledají otevřenost neformálních domácích skupinek, budování vztahů a společné prožívání posvátna a tajemství víry. K emocionálnímu zdraví patří také otevřené prožívání radosti i bolesti.

Je jasné, že duše, duch a tělo tvoří jednotu a že každá dimenze lidské bytosti má být zasažena evangeliem. Podtrhuji, že v evangeliu hraje důležitou roli Kristova inkarnace. Pán Ježíš se skutečně vtělil do lidského rozměru. Prožíval zde své emoce – zármutek, pláč, hněv, prožitek zrady a opuštění, ale také radost a rezonanci se svými bližními. Inkarnace – vtělení, je jeden z největších a nejsilnějších konceptů Božího slova. Pán Ježíš se takto dokonale přiblížil lidem a stal se jedním z nich. Jak se my dovedeme přiblížit jeden druhému? Jak dovedeme druhým pozorně naslouchat? Jak dovedeme dát najevo svůj nesouhlas? Jak dovedeme být zranitelní, velkorysí a štědrí? Jak dovedeme být milosrdní, tak jako je milosrdný náš nebeský Otec? Henri Nouwen říká, že zármutek představuje cestu k milosrdenství. „Není možné stát se milosrdným bez toho, že bychom prolili mnoho slz... Abych se stal podobným svému Otci, jehož hlavním povahovým rysem je milosrdenství, musel jsem prolít nekonečné množství slz, a tím své srdce uschopnit k hlubokému odpuštění a k přijetí kohokoli, bez ohledu na to, jaká byla jeho minulost.“ ⁷ Myslím, že se ještě musíme učit větší otevřenosti a ochotě vydat Bohu také svou emocionalitu

⁵ SCAZZERO, P. a BIRD, W.: *Emocionálně zdravá církev*. Návrat domů, Praha 2006

⁶ Ibid, s. 12

⁷ Ibid, s. 181 (podle NOUWEN, H. J. N.: *Return of the Prodigal Son*. s. 120-121)

a nechat ji rozvinout. Jen emocionálně zdravá církev bude vychovávat emocionálně zdravé lidi, kteří dovedou být zranitelní, schopní naslouchat, vstupující do otevřeného dialogu, připravení k oběti a navazující i budoucí zdravé vztahy.

4. Cílevědomá církev ⁸

Inspirativní kniha Ricka Warrena nám klade závažné otázky po misijním poslání našich sborů a stanic. Církev jako lodička se nemá jen kolébat na vlnách, ale ani nemá plout podle momentálního větru doby. Církev má mít svůj misijní cíl podle zjeveného Božího záměru. Stále se zdá, že ve většině sborů je jasný misijní cíl považován za zbytečnou přítěž. Samozřejmě, že je zde historický a kulturní rozdíl mezi Warrenovou Kalifornií a naší Střední Evropou. Pokud ale jdeme po principech, potom se v mnohém můžeme shodovat se sbory v nejrůznějších zemích světa.

Co je Božím záměrem pro církev v naší zemi? V čem jsou základy zdravého sboru? Komu sloužíme? Jakou misijní strategii budeme rozvíjet? Čím přitahoval lidi Pán Ježíš a čím je přitahujeme, případně odpuzujeme my? Jak zvěstovat věřícím a jak je vyučovat? Jak zvěstovat těm, kteří Krista ještě neznají? Jak citlivě utvářet bohoslužbu, aby pomáhala lidem do Boží blízkosti? Jak budovat živý a fungující sbor? V Novém zákoně se píše o budování Kristova těla - církve.

V Církvi bratrské je nyní mnoho mladých kazatelů, vikářů, ale také členů staršovstev. Nemají ještě mnoho zkušeností s budováním sboru. Problémů ale nejsou ušetřeni ani ti, kteří už řadu let slouží. Boží principy stavby se nezměnily, ale velmi se změnil materiál. Lidé dnes vnímají evangelium jiným způsobem než před lety a není snadné ve sborech kázat, vyučovat a komunikovat tak, abychom mohli společně sdílet Boží slovo a duchovní zkušenosti. Sloužíme lidem žijícím často v jiné kultuře, než je naše vlastní. Nesmíme si idealizovat minulost, ale je třeba přijmout výzvu dnešní multikulturní společnosti. V tom se podobáme zahraničním misionářům a naším vzorem a inspirací nám zůstává inkarnace Pána Ježíše Krista.

Pán Ježíš Kristus miloval církev. Pro stavění sboru je důležité milovat církev jako Kristovo tělo. Pro církev platí mnoho zaslíbení ochrany a Božího požehnání. ⁹ Milujeme to, co miluje Ježíš? On miloval církev. ¹⁰

5. Závěr

§ Většina sborů v Církvi bratrské již prošla „kulturní revolucí“ – to znamená, že se již ve své službě nezdržují zápasy o to, kolik písniček se bude zpívat na začátku shromáždění či jestli svědectví nového křesťana může obsahovat nějaké slangové slovo. Přesto nás čeká vážné hledání

⁸ WARREN, R.: *Cílevědomá církev: Jak budovat zdravý sbor podle Božího záměru*. Návrat domů, Praha 2005

⁹ Např. obraz Ježíše jako základu víry v Mt 16,18: A já ti pravím, že ty jsi Petr; a na té skále zbuduji svou církev a brány pekla ji nepřemohou.

¹⁰ Ef 5,25-27: Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval, aby ji posvětil a očistil křtem vody a slovem; tak si on sám připravil církev slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného, aby byla svatá a bezúhonná.

podoby kontextuální liturgie, tak aby naše shromáždění byla srozumitelná a budující, s důrazem na zapojení všech do společné bohoslužby.

- § Ukazuje se, že klíč k živosti sboru není pouze v důrazu na neformálnost. Kavárenské sbory mohou po určitou dobu přitahovat svojí bezprostředností, ale dlouhodobě to není řešením. Zároveň ani sbory s tradiční mechanickou sendvičovou liturgií¹¹ nemají vyhráno. Celosvětově v křesťanských církvích probíhá neustálý zápas o bohoslužbu, ve které jsou obsaženy jak prvky formální (pevné části liturgie) a zároveň i části neformální – spontánní.
- § S Boží pomocí jsme se jako církve po revoluci v roce 1989 postupně otevřeli světu. Je to tak správné, protože kontakt se společností je předpokladem rozvíjení misijního poslání církve. Společné akce s nevěřícími lidmi přináší mnoho evangelizačních i diakonických výzev. Na druhé straně vytvářejí prostor nejen pro vznik přátelství, ale dokonce i pro vznik smíšených manželství. Církve bratrská se musí vážně zabývat faktem množství známostí a manželství, která vznikají s nevěřícími. Boží slovo nepovažuje manželství za vhodný misijní nástroj. Ve většině případů dochází k tomu, že službu a později i církve opouští věřící, aby tak řešil vznikající napětí ve své rodině. Potřebujeme vyučovat v rodinách i ve sboru a to již od dětského věku, že Bůh chce, aby křesťané zakládali pevná a duchovně jednotná manželství, která mohou přinášet ovoce a sloužit v církvi i ve světě jako misijní buňky.
- § Vážnou výzvou je otázka katecheze nových křesťanů. Nejen ti, kteří uvěřili z prostředí světské společnosti, ale i ti, kteří prožili své dětství v křesťanské rodině, potřebují katechezi a duchovní formaci. Do budoucna bude patrně velmi důležité, abychom do přípravy na křest zařadili nejen věroučné základy církve, ale také křesťanskou etiku a praxi duchovního života. V současné chvíli se zdá, že tato zanedbání křesťanské výchovy nesou negativní ovoce ztráty křesťanské identity a intenzivního duchovního života a služby.
- § Do své zprávy zařazují také poděkování všem těm, kteří přes vysoké nároky svých zaměstnání aktivně slouží, neváhají pracovat ve staršovstvech, hospodářských radách, ve službě dětem i mládeži a také v evangelizaci a diakonii. Poděkování patří i těm, kteří slouží Božím slovem, duchovní hudbou i vedením společných shromáždění a domácích skupinek. Pán Bůh jistě každé bohulibé a rozumné službě požehná.¹²
- § Naléhavou potřebou Církve bratrské dál zůstává příprava dalších pracovníků pro službu vikářů, evangelistů a pastoračních i sociálních pracovníků. V této sféře hraje již 17. rokem svou roli Evangelikální teologický seminář. Pomozme vyhledáváním a povzbuzováním vhodných studentů a také investujme do podpory této školy.

¹¹ Monotónně se opakující schéma: Píseň/modlitba/čtení/kázání/píseň.

¹² Ř 12,1: Protož prosím vás, bratří, skrze milosrdenství Boží, abyste vydávali těla svá v obět živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu vaši. (KR)

- § Podporujeme modlitebně i finančně církevní diakonii a také misijní agenturu pro zakládání sborů. I váš sbor byl kdysi založen s pomocí a podporou církve. Dobrou práci koná i naše agentura pro zakládání sborů a zahraniční misii. Je třeba se vyrovnat s tím, že přes své finanční problémy začínáme patřit k bohatší menšině dnešního světa. To na nás klade novou zodpovědnost.
- § Cesta Církve bratrské mezi krajnostmi teologického liberalismu a bezbřehého anti-intelektuálního entuziasmu není snadná. Je to ale cesta, kterou nalézáme v Písmu a po které stojí za to pokračovat.

Pavel Černý